

OPONENTNÍ POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

I. Autorka: Lucie KLIMENTOVÁ

Název: Zahraniční studenti na českých veřejných vysokých školách

II. Téma a cíl práce a jeho naplnění

Autorka si vybrala krásné téma, které je jak velmi aktuální, tak i dostatečně široké k tomu, aby poskytlo řadu možností jak práci autorsky uchopit. Zvolený cíl, totiž „zhodnotit ekonomické aspekty a dopady studia zahraničních studentů na českých veřejných vysokých školách“ byl formulován velmi vhodně a sliboval atraktivní počtení. Bohužel, autorce se cíl **naprosto nepodařilo naplnit**, resp. (nepřesně) zhodnotila pouze jeden, podle oponenta naprosto irelevantní, ekonomický aspekt – konkrétně (s jistým zjednodušením) „finanční bilanci části kapitoly 333 MŠMT“. To jí nebrání nekorektním způsobem zobecňovat a vyslovovat poměrně silná tvrzení a doporučení.

III. Obsahové zpracování a přístup k řešení práce

Toto zjištění je poměrně šokující, uváží-li oponent velice dobrou úroveň práce až po konec čtvrté kapitoly (s. 55). Autorce se tu podařilo velice solidním způsobem provést a interpretovat vlastní statistické šetření, prokazuje výbornou orientovanost ve složitém systému financování veřejných vysokých škol v ČR a bez zásadních pochybení reprodukuje současný stav teoretického poznání v oblasti ekonomie vzdělávání a role státu v této oblasti. V podstatě měl oponent k této části pouze dvě drobné připomínky: 1) na třech místech se na prvních 17 stranách hovoří o nárůstu zahraničních studentů na českých vysokých školách, ale nikde není dokumentováno v datech či odkazem; 2) logická struktura práce vzbudila oponentovu pozornost tím, že metodu analýzy výnosů a nákladů popisuje až po prezentaci vlastního dotazníkového šetření (s.37). To se, mimochodem, v dalším textu negativně odráží - výsledky průzkumu (až na jeden údaj) vlastně nejsou pro analýzu využity.

Samostatnou kapitolou je hodnocení zpracování 5. kapitoly, která se nazývá „Analýza nákladů a výnosů studia zahraničních studentů“. Do té doby vysoká odborná úroveň textu se najednou dramaticky mění. Text působí až tendenčně. Jakoby autorka pouze hledala argumenty pro vlastní, předem daný názor (nejlépe zřejmě z pasáže 5.1.2 (ss.60-62, korunováno poslední větou na s.62). Dopouští se řady naprosto fatálních metodických chyb. Její přesvědčení, že svým zjednodušením dosáhla výsledku, který je „jednoznačně interpretovatelným a pochopitelným“ oponent nesdílí. Na textu se odráží nepochopení, resp. naprostá neznalost metodiky CBA (není divu, v seznamu použité literatury není ani jeden pramen z této oblasti (!)).

IV. Hlavní konkrétní připomínky:

- V práci absentuje diskuse současného stavu poznání řešeného problému – tj. ekonomické rentability veřejného financování studie zahraničních studentů, a to ani po stránce věcné ani po stránce metodické. Jde o zásadní pochybení. Těžko uvěřit, že by se této problematice v minulosti nikdo výzkumně nevěnoval.
- Práce nereflexuje základní principy provádění ekonomických analýz, zejména nepracuje se společenskými náklady a výnosy ve smyslu přírůstků reálných užitek a zohlednění nákladů ušlé příležitosti. Za analýzu nákladů a výnosů je zde vydávána dílčí finanční analýza zkoumající účetní bilanci irelevantně definované podpoložky rozpočtové kapitoly státního rozpočtu. Vypočtený schodek je pak mylně (falešně) interpretován jako příspěvek k deficitu státního rozpočtu způsobený studiem zahraničního studenta.
- Zvolená metoda vyčíslení nákladů sice neustále pracuje s náklady na „slovenského“ studenta (ss. 68, 69), ale opomíjí prostý fakt, že úplně stejné výsledky přinese i pro jakéhokoliv jiného studenta MU, neboť prostě představuje průměrnou hodnotu. Onen „deficit“ tedy univerzálně platí i pro českého studenta, nikoho to však nešokuje, protože nikdo nikdy nepožadoval, aby se vysokoškolské studium financovalo JENOM z výnosů daní vysokoškolsky vzdělaných osob.
- Pasáž „Nedostatek míst pro české studenty“ (s. 61) je zpracována povrchně a nedostatečně. Chybí diskuse, resp. analýza dopadů demografického vývoje i faktické dostupnosti vysokoškolského studia. Mechanická úvaha, že slovenští studenti u nás zabírají místa, která by k dosažení kvalitního vzdělání využili čeští uchazeči, na které se tak VŠ vzdělání nedostalo je nekorektní a vzdálená pravdě.
- Není jasný ekonomický rozměr „nerovných podmínek ke studiu“. Interpretovat možnost použití mateřštiny při zpracování závěrečné práce jako nespravedlivé zvýhodnění naznačuje předpojatost.
- V subkapitole 5.1.2. zůstávají opomenuty např. potenciální pozitivní demografické efekty (vymírající česká populace vs. potřeba doplnění poklesu prostřednictvím migrace).

- Na stejném místě je široce (a nekorektně) argumentováno zatížení veřejných rozpočtů, opomenuty jsou pozitivní efekty související se zvýšenou spotřebou.
- Interpretace analýzy na s.75 je vzhledem k přijatým zjednodušením nekorektní, působí místy až groteskně.
- Připusťme, že je správný údaj o tom, že studium aktuálního počtu slovenských studentů u nás stojí státní rozpočet cca 1 miliardu korun. Podstatné z našeho pohledu není to, zda slovenský rozpočet vydává recipročně také 1 mld., ale zda se tento výdaj vyplácí ve smyslu čistých společenských užiteků (výnosů). Pokud v analýze všechny reálné, nicméně nesnadno ocenitelné užítky pomineme, nemůžeme se divit, že výsledek vychází negativně. Nicméně naprosto jsme tím nepokročili v poznání reálného stavu, zda je či není tento miliardový výdaj efektivní.

V. Formální náležitosti práce a úprava

Formální náležitosti lze hodnotit jako dobré. Překlep objevil oponent snad jen jeden.

VI. Otázky doporučené k bližšímu vysvětlení při obhajobě

Proč v analýze nepočítáte s celkovým daňovým výnosem zaměstnaného absolventa? Jinými slovy, proč neanalyzujete vliv financování slovenských studentů na veřejné finance jako celek?

VII. Závěr

Předloženou práci lze jen těžko hodnotit. Její větší část prozrazuje značný potenciál autorky, její orientaci ve zkoumané oblasti a schopnost analytického přístupu. Na druhé straně, vlastní jádro práce je zpracováno natolik chybně, s takovými mezerami ve znalostech metodiky použité analýzy, že vzbuzuje vážné obavy o klíčové kompetence autorčiny. Autorka se patrně nechala příliš ovlivnit vlastním předem zaujatým stanoviskem a nechala se svést k nekorektnímu způsobu práce s argumenty. Oponent by za nejlepší řešení považoval přepracování páté kapitoly. Proto práci nedoporučuje k obhajobě a navrhuje hodnocení práce F.

Doc. JUDr. Ivan Malý, CSc.

V Brně dne 24.1.2014

